

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มความสามารถ” ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ไม่ใช่แต่เพียงจากสถาบันการศึกษาอย่างเดียว แต่ก็อาจเรียนรู้ได้จากพ่อแม่ บุคคลอื่น ๆ หรือบุคคลรอบข้าง หรืออาจจะด้วยประสบการณ์ของตนเอง และพัฒนาวิธีเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ต่อไปด้วยตนเอง

ในปัจจุบันโรงเรียนทุกแห่งจะยึดหลักการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 24 กล่าวว่า “การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและในความถนัดของผู้เรียนไทย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล” ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นสายสามัญหรือสายอาชีพ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและสนใจ ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาการ ทำให้มีอาชีพเกิดขึ้นมากมายอาชีพแต่ละอาชีพจะเหมาะสมกับบุคคลหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับอีกบุคคลหนึ่งทั้งนี้ก็เนื่องจากบุคคลมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น บุคลิกภาพ ค่านิยม ความสามารถ ความถนัด ถ้าบุคคลใดตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองย่อมมีความสุขในการทำงาน และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอย่างมากในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใด เลือกประกอบอาชีพไม่เหมาะสมกับตนเองจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีความสุขและมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ยาก นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติอีกด้วย

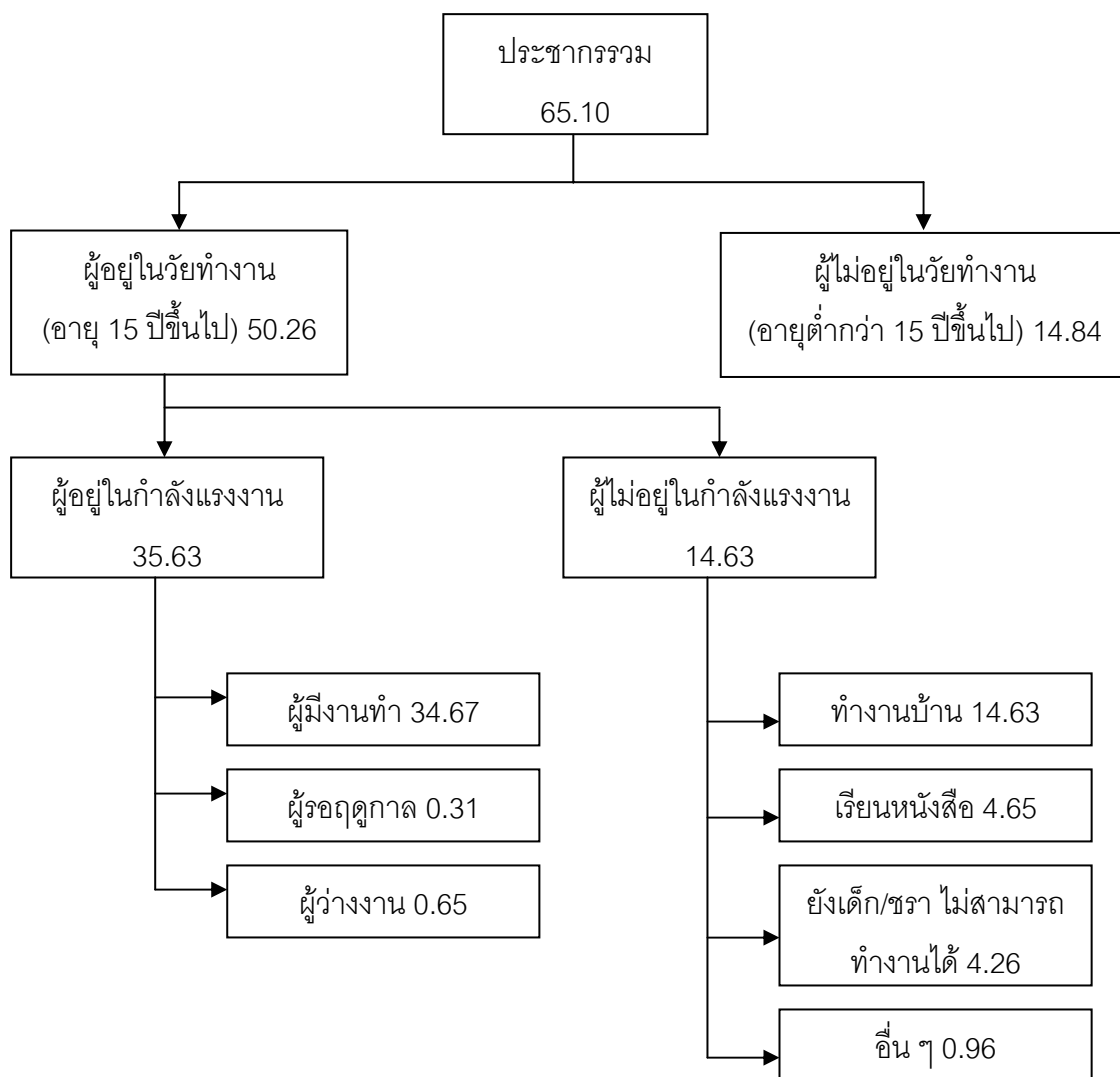
การประกอบอาชีพมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะอาชีพไม่ใช่จะสนองความต้องการของมนุษย์เพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังสนองตอบความต้องการด้านสังคม และจิตใจ (สำเนา ขจรศิลป์, 2529) ซึ่งงานอาชีพที่คนเราประกอบเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวก็มีหลากหลายในสังคม สามารถแบ่งวิชาชีพได้เป็น 5 ระดับ คือ ตั้งแต่ระดับวิชาชีพชั้นสูง (Profession) ระดับเทคนิค (Technician) ระดับทักษะ (Skill) ระดับกึ่งทักษะ (Semi-Skill)

และระดับไร้ทักษะ (Unskill) (อุมาพร วงษ์บุรณาวาทย, 2544) ซึ่งการที่ใครจะได้ประกอบอาชีพระดับสูง ระดับปานกลาง หรือระดับต่ำนั้น เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การพัฒนาของผู้เรียนที่ไม่เท่ากัน และลักษณะอาชีพต่าง ๆ นั้น จะสามารถบอกถึงบุคลิกภาพของผู้ที่เลือกประกอบอาชีพได้ ดังนั้นจากข้อมูลในช่วงต้นอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่นักเรียนที่ด้อยประสบการณ์ ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเลือกเรียนอะไรดี หรือเลือกอาชีพใดให้เหมาะสมกับตนเอง ดังนั้นการวางแผนที่ดีมาตั้งแต่เป็นนักเรียน เช่น การเลือกวิชาเรียน การเลือกแผนการเรียน และการเลือกอาชีพตามความสนใจและรู้เป้าหมายที่แน่นอน จะทำให้ไม่เสียเวลา เสียโอกาส และเสียเงินทองโดยไม่จำเป็น ดังนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและปัจจุบันพบว่า นักเรียนไม่ได้เรียนตามความถนัดหรือความสามารถของตนเอง แต่ได้รับความกดดันจากกระแสสังคมและจากพ่อแม่หรือเพื่อน จึงไม่สามารถปรับตัวเข้ากับงานในสาขาที่ตนเรียนจบมาได้ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการว่างงานในกลุ่มคนที่จบการศึกษาสูง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2529, น. 33)

จากการศึกษาเอกสารสถานการณ์แรงงานไตรมาส 1 ปี 2549 (กระทรวงแรงงาน, 2549, น. 11) ผู้ศึกษาได้ศึกษาในเรื่องของแนวโน้มของภาวะเศรษฐกิจโดยรวม และ สถานการณ์แรงงาน จากการศึกษพบว่า ในส่วนของข้อมูลกำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน เป็นข้อมูลผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งดำเนินการสำรวจเป็นรายเดือน คือ มกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม 2549 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (โดยนำผลรวมข้อมูลทั้ง 3 เดือนหาร 3 จะได้ข้อมูลเฉลี่ยไตรมาส 1/ปี 2549) ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏรายละเอียด ดังนี้ ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2549 ประเทศไทยมีประชากรเฉลี่ยทั้งสิ้น 65.10 ล้านคน โดยสัดส่วนของประชากรเพศชายมีน้อยกว่าเพศหญิงเล็กน้อย คือเพศชาย มีจำนวน 31.97 ล้านคน (ร้อยละ 49.11) ขณะที่เพศหญิงมี 33.13 ล้านคน (ร้อยละ 50.89) โดยประชากรทั้งหมด พบว่าเป็นผู้อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไปมีจำนวน 50.26 ล้านคน (ร้อยละ 77.21) ขณะที่ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มี 14.84 ล้านคน (ร้อยละ 22.80) สามารถแสดงเป็นโครงสร้างประชากรได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1

โครงสร้างประชากร/หน่วย : ล้านคน

ที่มา: กระทรวงแรงงาน, 2549, น. 11

ตารางที่ 1.1

ประชากรจำแนกตามเพศและสถานภาพด้านแรงงาน

สถานภาพแรงงาน	ชาย	หญิง	รวม
ประชากรรวม	31.97	33.13	65.1
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	24.39	25.89	50.26
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	19.47	16.16	35.63
- ผู้มีงานทำ	18.98	15.69	35.67
- ผู้ว่างงาน			
- กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	0.14	0.17	0.13
ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	4.92	9.17	14.63
- ทำงานบ้าน			4.77
- เรียนหนังสือ			4.64
- ยังเด็ก/ชรา ไม่สามารถทำงานได้			4.26
- อื่น ๆ			0.96
ประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี	7.58	7.26	14.86
อัตราการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน	97.48	97.09	67.3
อัตราการว่างงาน	1.8	1.89	1.84

ที่มา: กระทรวงแรงงาน, 2549, น. 12

หมายเหตุ: 1. เป็นค่าเฉลี่ยเดือนมกราคม-มีนาคม 2549

$$2. \text{ อัตราการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน} = \frac{\text{ผู้มีงานทำ} \times 100}{\text{ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน}}$$

$$3. \text{ อัตราการว่างงาน} = \frac{\text{ผู้ว่างงาน} \times 100}{\text{ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน}}$$

นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาที่มีผู้ว่างงานสูงสุดคือ ระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน 1.62 แสนคน คิดเป็นร้อยละ 24.6 ของผู้ว่างงานทั้งหมด รองลงมาคือระดับอุดมศึกษาประมาณ 1.32 แสนคน (ร้อยละ 20.1 ของผู้ว่างงานทั้งหมด) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 1.34 แสนคน (ร้อยละ 20.5) ประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้ว่างงานที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา

จำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนรวมเพียง 1.06 แสนคน คิดเป็น ร้อยละ 16.1 ของผู้ว่างงานทั้งหมดเท่านั้น

เพราะฉะนั้นผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพ และเลือกที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไปในอนาคต โดยจะยึดหลักการจัดมาตรฐานอาชีพของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ก่อนอื่นผู้ศึกษาต้องศึกษาถึงแนวโน้มการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนว่านักเรียนมีเกณฑ์ในการเลือกอาชีพอย่างไรในอนาคต ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปัจจัย อันได้แก่ ระดับคะแนนเฉลี่ยทางการเรียนของนักเรียน (GPA) แผนการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดาและผู้ปกครอง และระดับรายได้ของครอบครัว ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับความคิดที่จะเลือกอาชีพ การที่ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพราะว่าในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับชั้นที่มีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรายวิชาที่ตนเลือกเรียนและคิดว่าถนัดในระดับหนึ่งแล้ว และเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดของตนเองเพิ่มมากขึ้นในการเตรียมที่จะเลือกเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย คณะต่าง ๆ ซึ่งควรจะได้ออกให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ผลจากการศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าว เป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้มีการทบทวนสำรวจตนเองในด้านความสนใจและการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการเลือกศึกษาต่อ นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนแนะแนวการศึกษาและอาชีพได้อีกด้วย

จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาและการงาน มีจุดหมายปลายทางที่เหมือนกัน นั่นคือ การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้การทำงานมีความสำเร็จและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การทำงานช่วยให้เราเรียนรู้จนเกิดเป็นความรู้ เพื่อจะได้นำไปศึกษาพัฒนาตนเองต่อไป ดังนั้นการที่ผู้เรียนมีเป้าหมาย หรือวางแผน การเลือกเรียนที่เหมาะสมกับตน ก็ส่งผลถึงการประกอบอาชีพในอนาคตด้วยเหมือนกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา แต่เนื่องจากทฤษฎีการเลือกอาชีพแต่ละทฤษฎี อธิบายพฤติกรรมการเลือกอาชีพของบุคคลไม่ครอบคลุม ฮอปพ็อค (Hoppock อ้างถึงใน วัชรวิ ทรรศน์, 2525) ได้ผสมผสานหลักการจากทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และสรุปเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพได้ดังนี้ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้

น่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับตัวผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการวางแผนการการเรียน และการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อที่จะได้เป็นกำลังที่สำคัญ ที่มีคุณภาพต่อตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 110 คน เป็นนักเรียนหญิงทั้งหมด

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา พื้นที่การศึกษา คือ โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบไปด้วย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความถนัดในด้านอาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในอาชีพ บุคลิกลักษณะของนักเรียน ความคุ้นเคยต่ออาชีพ ค่านิยมของสังคม และการได้เรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพในโรงเรียน

3.2 ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพื่อน ครู อาจารย์แนะแนว พ่อแม่ พี่น้องหรือญาติสนิท รุ่นพี่ที่โรงเรียนเป็นแบบอย่าง

4. ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ป้ายโฆษณา และภาพโปสเตอร์

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ หมายถึง สิ่งที่มีผลหรือเหตุอันเป็นทางที่กำหนดการเลือกอาชีพของนักเรียน จำแนกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยข้อมูลข่าวสาร

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เหตุผลหรือสิ่งที่มีอิทธิพลส่วนตัวของนักเรียนต่อการเลือกอาชีพ ได้แก่ ความถนัดในด้านอาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในอาชีพ บุคลิกลักษณะของนักเรียน ความคุ้นเคยต่ออาชีพ ค่านิยมของสังคม และการได้เรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพในโรงเรียน

1.2 ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ เพื่อน ครู อาจารย์แนะแนว พ่อแม่ พี่น้องหรือญาติสนิท รุ่นพี่ที่โรงเรียนเป็นแบบอย่าง

1.3 ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่นักเรียนได้รับข่าวสารอาชีพอย่างถูกต้องและเพียงพอจากสื่อต่าง ๆ และมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ป้ายโฆษณา และภาพโปสเตอร์

2. อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่

3. การเลือกอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจที่จะเลือกประกอบอาชีพใด อาชีพหนึ่งใน 10 หมวดอาชีพ (กรมการจัดหางาน, 2544)

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนหญิงที่เป็นกลุ่มประชากรและกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา